

Појам маневра

ВОЈНО ДЕЛО 6/1998.

Генерал-мајор *Велимир Кнежевић*

... Суштину оног што означава маневар можемо наћи још у најраније време, заправо од онда откад постоји организовано вођење рата. Тебански војсковођа Епаминонда формирао је „коси поредак“ са најјачим груписањем на левом крилу, чиме је створио и одредио тежиште битке. Он на тај начин најпре туче Спартанце, а затим и обједињене Атињане и Спартанце. Александар Македонски умешно повезује дејства коњице и пешадије стварајући тежиште тамо где то ситуација захтева, обично погодним груписањем снага изврсне коњице и на тај начин туче своје противнике у низу битака. И Ханибал је на сличан начин извео низ класичних маневара у Италији. Поред овога у историји има још низ примера из којих се јасно види да су и војсковође најстаријих времена биле проникле у суштину маневра (мада је сам термин „маневар“ новијег датума) и да су га знали умешно примењивати.

Када се у епохи ратова Фридриха Великог појавио термин „маневар“ он је тада искључиво означавао спретно извођење усмерених покрета на бојишту ради довођења главних снага према једном или другом боку противника. Другим речима, умешним постројавањем и покретима у току боја – битке вршена су наткриљавања и обухвати противника, што је обично доносило крупне резултате. Сам појам „маневар“ је временом даље еволуирао, знатно се мењао – проширивао, тако да данас – поред покрета – обухвата и многе друге елементе на основу којих се размишљањем, процењивањем и доношењем закључака о датој ситуацији ствара замисао о томе како треба извести бој или битку. То значи да командант, након добро процењене ситуације, одлучује како ће најкорисније употребити и ставити у дејство све те елементе и како ће их њиховим најцелисходнијим комбиновањем повезати у јединствену акцију ради постизања одређеног циља. Ти елементи су углавном садржани у снагама и средствима којима командант располаже у одређеној ситуацији. Но, ради погоднијег разматрања, ове снаге и средства су у теорији разложене на посебне тактичке елементе: ватру, покрет и удар, и то на основу посматрања тих снага и средстава у функцији за време њихове тактичке примене...

... Ма колико на први поглед изгледало оправдано мишљење да маневар у одбрани нема неке јаче идејности и да је ту све срачунато на ватру удружену са погодним земљиштем и утврђивањем, оно је ипак неприхватљиво, без обзира колико је бранилац инфериорнији у односу на противника. Напротив, ако се одбраном жели постићи позитиван

циљ, онда се она мора заснивати на пуној активности израженој у различитим комбинацијама ватре, покрета и удара. Треба имати у виду да је проналажење форми и извођења дејстава у одбрани много сложене и теже него у нападу и другим борбеним радњама. Бранилац нема толико иницијативе колико нападач тако да то мора надокнађивати много спретнијим и еластичнијим поступцима да би на време могао реаговати и брзо се оријентисати и прилагођавати условима које нападач и ситуација буду наметали, стварајући тиме услове и за преузимање иницијативе...

... Из изложеног се види да су маневар и начин одбране у највећој мери одређени самим груписањем главних снага. Ако су главне снаге одређене у први борбени ешелон, коме је нормално намењен више статичан карактер дејства, то се и маневар углавном своди на меру упорности коју ће ове снаге испољити. Ако главне снаге образују резервни ешелон, онда се оне тако групишу да могу благовремено извршити противудар на овом правцу – простору на коме се жели постићи решење. Таквим груписањем изражава се онај покретни и активни удео маневра који треба да доведе до одлучног удара, којим се постиже решење. Тако се проценом ситуације и размишљањем о најпогоднијој употреби снага ствара идеја маневра у одбрани. Другим речима, солидном проценом свих елемената ситуације и сагледавањем њихове међусобне везе долази се до закључка у којој мери, кад и како треба применити ватру, покрет и удар, да би се за најкраће време и са најмање жртава постигао циљ. На основу тога оформљује се борбени поредак, одређује прецизан састав и улога сваког појединог дела и прецизира начин како ће сваки део дејствовати у датим условима. Тај процес се даље наставља кроз припреме и постављање задатака почев од највише јединице па све до војника и борбеног средства, тако да се општа слика маневра у овим периферним деловима конкретизованих послова и задатака тешко може препознати. Ово зато, што су мере у циљу спровођења маневра у најнижим инстанцама толико разноврсне или личе једна на другу, да се из њих често не види да ли се ради о нападу или одбрани јединице која организује целу ствар.

У којој ће мери нека армија испољавати поједине елементе маневра и какав ће значај имати ти елементи, зависи од опште ситуације, а нарочито од стања и могућности дотичне армије. Природно је да армије индустриски и привредно снажних земаља располажу бројним и савременим ватреним и другим техничким средствима и да на њима заснивају свој начин дејства и доктрину уопште. Зато економски заосталије, али политички правилно вођене земље, морају придавати прворазредан значај моралном елементу који у првом реду долази до изражаја у удару – блиској борби...